

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦь РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-
ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BÄCKAUSCHYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bäckauschyna“ („Das Vaterland“),

(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a.
 Пана: Нямеччына: на год — 14,— м.; 6 м-ца — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.;
 ЗША і Канада: на год — 8,— д.; 6 м-ца — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 ну-
 мар — 0,20 д. Ангельшчына і Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл.
 Бэльгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.;
 20 фр. Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. Перасылка лётніцкай пош-
 тай аднаго нумару газэты каштупе дадаткова: у ЗША і Канаду — 40 фэн-
 гаў (10 ам. цэнт.); у Аргентыну — 70 фен. (17 ам. д.); у Аўстралію — 90 фен.
 (22 ам. д.). Падвойныя нумары каштуюць падвойна.

Банковое кonto: Zeitung „Bäckauschyna“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

№ 24 (358)

Нядзеля, 16 чэрвня 1957 г.

ГОД ВЫДАННЯ 11

Катняя літасць

Хто ведае, ці можна злычыць ахва-
нія нашага народу за сорак гадоў пана-
вання на беларускай зямлі акупацый-
нага бальшавіцкага рэжыму. Адным з
найважлікшых злачынья чужынка было
вынікненне інтэлігэнцыі, якое выйшло
з народу ды вяла перад у народным ім-
кненіем да нацыянальна мезалежнага
бытавання.

Тэрарыстычны перасыль нацыяналь-
нае ідэялітія сягнуў да найвышэйшага
зверху ў пэрыйд г. зв. разгорнутага
нацыялістичнага наступу на самыя ас-
новы жыцця народу, на ягону съве-
дамасць і традыцыі. Разам з бальша-
віцкім пяцігодкамі ды калектывізацыяй
на Беларусі прыйшло аж колкі спуста-
шальных тэрарыстычных нахлынаў.

Аднымі з першых ахваряў сталі пісь-
меннікі ды ня толькі выразна апазы-
цыйны, але й тая, што здавалася рэ-
жыму не асабільна надзеімі, хоць і
былі часта праваднікамі ягонай лініі.
Тры хвалі масавых арыштаў — у 1930 і
1933 гг. ды ў часы ўсёвіншчальнай
ляжоўшчыны — вывралі з жыцця най-
здальнінейшых літаратаў. Пакінулі тады
пры літаратуре пераважна ўві-
шных кар'ерыстых, людзей нацыяналь-
на падхрыбетных ды колкі старэйших
пісьменнікоў адно дзеля спекулявань-
ня іхнімі імёнамі перад народам для
вонкавага паказу нібы дбайнай нацыя-
нальнай бальшавіцкай палітыкі.

У тых згібелія часы менскі Дом пісь-
менніка людзі наведвалі галоўна каб
пабачыць яшчэ ўцалелых ды пачуць пра
чародныя ахваря. Па кожнай перажы-
тай начы жменька саброў насытніна
малела. Ці не таму стала конча патрабо-
ваю штодня хоць часінна, позіркавая
саброўская суперечка.

Гэтая згадкі набеглі ня выпадкам; а
у сувязі з актыўнай сваесабіўшага рэгабі-
літавання калісці рэпрэсіяў, якое
праведзеная з поўным датриманнем
славутага «трывалы і на пушча».

Весь чаму ўсе літаратары, пазбаўленыя ў
свой час грамадзянскай годнасці, сянь-
ня адноўленыя ў ёй. Пад минуцай «вос-
прагаў народу» напэўна засталіся ўсе таго,
для каго нацыянальнае імкненіе быті
адзінм прызначаньнем іхнага жыцця.

Пацвярдзіліся патайныя чуткі-згадкі
пра гвалтоўную смерць бальшыні
рэпрэсіяў, Яны загінулі ці то ў
падвалах НКВД, ці-то на далёкай поў-
начы пры няволінікай галоднай пра-
цы. Па дваццацігадовым выгнані
на Беларусь вярнуліся жывімы адно ліч-
ных асобы.

І нарэшце, ужо як закруглены рэга-
блітапі — загадна ўтойчанье перад
шырокім грамадствам колішніх масавых
рэпрэсіяў, боязь публічна расказаць пра
тую страхотную прафу. Якраз яна ў
зъвінавачава рэжым у нячываным зла-
чыне — таму ў загадана маўчаць пра яе.

Весь чаму ў творах дваццаць гадоў
насустраканых аўтараў, што зъвіліся
нядына ў друку, адно часамі прабіваю-
щица няўзрывныя згадкі пра цяжар мі-
нулага, хоць яго «суворая памяць» ни-
можа паўніці ўсімі. Які піша з гэтых
аўтараў. Але ў бальшавіцкіх умовах
«суворая памяць» ды толькі ня можа
раскрыцца, а мусіць яшчэ й пераахвар-
бовуцца на людзях у савецкіх колеры,
ператвараючыся ў вымушаную ілжу на
себе. Гэтака ідэялігічна апрацоўва пау-
ночных матываў з авязавыми працоў-
ными уздымамі, савецкім патрыятызмам і
аданасцю рэжыму, хоць нічога пад-
боднага ў нявольніка не магло быць.
Разам з рэгабілітаций людзям дали ѹ-
напамін, як ды пра што яны мусіць пі-
саць.

Мусовая афіцыйная заслона над пра-
дай выгнанства ў рэпрэсіяў авязіка-
вая ня толькі для колішніх ссыльных,
але й для тых, хто піша ці гаворыць пра
іх. Прыйкладам, у рэцэнзіі на зборнік
апавяданняў Янкі Скрыгана ў літарату-
рні № 9 часопісу «Беларусь» пра двац-

цаць гадоў выгнанія гаворыцца такім
найвінным сказам: «пісменнік доўгі

час знаходзіцца за межамі Беларусі». У

гэтым-же дакладзе пра становішча
савецкай беларускай літаратуры Броў-
ка называе 17 рэгабілітаваных аўтараў.

У заемцы, зъмешчанай 1-га сънечніка
літасць на газэце «Літаратура й ма-
стацтва», назначаца пра Сымона

Баранавічы — «найдоўга працігвалася

пісменніцкая дзеянасць». Але дзе ды

чаму яна была абітая ў 1942 г. — ні

слова.

З гэтай пісаніны чытач ніяк не дазна-
еца праўды ні пра тых, каму пашчас-
ціла выкыць, ні пра тых у каго жыць-
цё адабрай, а сяняні раптам началі ні-
бы на палітычным кірмарыкі выхваляць
іхнію творчасць. З аднаго боку, пры-
кладам, «Галавач усе сілы свайго тален-
ту аддаў служэжнью народу», як афіци-
туюцца ў артыкуле сёлетнія першага

нумара «Полім’я», а з другога — пойна-
маўчаныне пра то, што ўзятыя сяня-
нія на шыят пісменнік быў расстралян-
ы ў НКВД 29 кастрычніка 1937 г. У

Чаротавых творах, як пра гэта съве-
тчыца зацемка газэты «Літаратура й ма-
стацтва» за 13 лютага сёлета, раптам
учыбчы «непаўторны калір» рэвалю-
цыйнай пісьмовіцы», — але маўчаша пра-
тое, што сам Чарот быў таксама рас-
страляны ў падвалах НКВД неўзабаве-
на падыгніці, якія ўсе дзеля ўспышы-
ці, але чытачу не гаворці, што

катаўаны ў часе долыгага давалі Гарт-
нага да вар’яту. Пра Уладзімера Ха-
дкыку сяняніні старшыня пісменніц-
кай арганізацыі БССР Пятруса Броўка

сказаў на сёлетнім пленуме пісменні-
кай — «мы ўсе ўсе яго сучаснікі й та-
вары», але не знайшоў мужнасці

сказаць, што гэты таленівіты паэт за-
гінуў пры няволынікай візычнай пра-

(Заканчэнне на 3-й бачыне)

Што з усіх саюзных рэспублік БССР
мела найбольшыя страты жыхарства ў
часе вайны — гэта факт агульнаядо-
мый. Адразу пасля вайны цяжка было

падсумаваць, якімі лікамі гэтых страты

выражалацца. Зразумела, быт з та-

аднакожы межы дакладнасці былі за шмат

рухомы.

У мінулым годзе мы даведаліся, што ў

межах сучаснае БССР жыве ўсяго 8

міліёнай чалавек, у той час, калі напа-
рэдні вайны (праўда, улучна з Бела-
русічай) жыхарства БССР дасягала

10,5 міліёнай. Тут мала ад лічбы 10,5 ад-

ніцы, 8, как сказаць, што за вайну страты

жыхарства дасягнуły 2,5 міліёнай чалавек.

Нельгэ забывацца, што гэты тра-
гічны лік «восем» мы пачулі толькі

адзіннадцаты гаду, пасля

з'яўлішася паводле сучаснай статы

статыстыкі, якія ўжо ўжоўшы

з'яўлішася ў 1955 годзе ў БССР.

У той час як уса ўсім Савец-
кім Саюзе — на 6,26 працэнта.

Прыгэ-
там найважнейшае: паводле народнай

нормальнасці

з'яўлішася

